

07.04.2022

SİRKÜLER 2022/20: Finansman Gider Kısıtlaması Uygulayan Mükelleflerin Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin İhtirazi Kayıtlarla Verilmesine Yönelik Gereçler

Finansman gider kısıtlaması 6322 sayılı Kanunun 37'nci maddesiyle 1/1/2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendindeki düzenlemeye istinaden uygulanmaktadır.

Kanunda, kullandıkları yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan kurumlar vergisi mükelleflerinde (kredi kuruluşları, finansal kuruluşlar, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri hariç) aşan kısma münhasır olmak üzere, **yatırımın maliyetine eklenenler hariç**, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin;

- **Faiz,**
- **Komisyon,**
- **Vade farkı,**
- **Kâr payı,**
- **Kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan,**

Gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unu aşmamak üzere Cumhurbaşkanınca kararlaştırılan kısmın kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Tanınan yetkiye istinaden, 4/2/2021 tarihli ve 31385 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3490 sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla 1/1/2021 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemi kazançlarına uygulanmak üzere yabancı kaynaklara ilişkin gider ve maliyet unsurlarının **%10'unun** kurum kazancının tespitinde indiriminin kabul edilmeyeceği belirtilmiştir.

Dolayısıyla, yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşmış olan kurumlar vergisi mükelleflerinin, aşan kısım sınırlı olmak üzere, yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'luk kısmı, kurum kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alınmaktadır.

Finansman gider kısıtlaması uygulaması konusunda 25 Mayıs 2021 tarihli Resmi Gazetede Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No 18) yayımlanmış, vergi idaresinin görüşü bu tebliğ ile belirlenmiştir. Müşavirliğimizce de bu uygulama tebliği konusunda 25.05.2021 tarihli 2021/40 sayılı sirküler ile bilgi verilmişti.

Taslak halinde yayınlanmasından itibaren vergi idaresinin tebliğde belirtilen uygulamaya dair görüşlerinin yasal düzenlemeye uygun olmadığına dair çeşitli eleştiriler getirilmiş, ancak tebliğ bu eleştirilerin çoğunu karşılamayacak şekilde yayınlanmıştır.

Vergi Usul Kanununun 378'nci maddesinde Kanunun vergi hatalarına ait hükümleri hariç, mükelleflerin beyan ettikleri matrahlar ve bu matrahlar üzerinden tarh edilen vergilere karşı dava açamayacakları hükmü bulunmakla birlikte, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27 nci maddesinin 4 üncü fıkrasındaki ".....ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilât işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemi durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir." hükmüne istinaden ihtirazi kayıtla beyanname verilmesi ve buna karşı dava açılması mümkündür.

Hazine ve Maliye Bakanlığı da, vergi dairesi işlem yönergelerinde, "İhtirazi Kayıtla Verilen Beyannameler Üzerine Yapılacak İşlemler" başlığı altında mükelleflere kanuni gerekçe gösterilerek beyan edilen matrah veya matrah kısmı üzerinden tarh edilen vergiye dava hakkının saklı tutulması yolunda beyannameye yazılı not'a ihtirazi kayıt adı verildiğini belirterek bu beyannamelere yapılan itirazı, kabul etmiş ve uygulamayı bu şekilde yönlendirmiştir.

2021 yılı kurumlar vergisi beyannamelerinde finansman gider kısıtlaması kapsamında kanunen kabul edilmeyen gider beyan edecek kurumlar vergisi mükelleflerinin, tebliğin yasal hükme aykırı olduğunu değerlendirdiğimiz düzenlemeleri dolayısıyla fazladan uygulamak durumunda kaldıkları finansman gider kısıtlaması tutarlarına ilişkin olarak kurumlar vergisi beyannamelerini ihtirazi kayıtla vermeleri mümkündür. Beyannamenin ihtirazi kayıtla verilmesi durumunda bir aylık süre içerisinde davanın açılması gerekir. Sirkülerimizin izleyen bölümlerinde finansman gider kısıtlaması kapsamında beyan edilen kanunen kabul edilmeyen giderler yönünden kurumlar vergisi beyannamelerinin ihtirazi kayıtla verilmesine gerekçe olabilecek hususlardan öne çıkanlar özetlenmiştir. Her mükellefin özel durumuna göre bu gerekçelerin biri veya fazlası ihtirazi kayıt nedeni olarak gündeme gelebilecektir.

1- Kısıtlama Uygulamasını Başlatan Cumhurbaşkanlığı Kararının Yayımlandığı 3 Şubat 2021 Tarihinden Önce Kullanılan Kredilere Ait Finansman Giderlerinin Kısıtlama Kapsamına Alınamayacağı

Tebliğe göre finansman gider kısıtlamasına ilişkin düzenleme 1/1/2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olduğundan bu tarihten itibaren (bu tarih dahil) sağlanan finansman hizmetleri veya akdedilen kredi sözleşmeleri nedeniyle oluşan finansman giderleri, 1/1/2021 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemlerine uygulanmak üzere finansman gider kısıtlamasının hesabında dikkate alınacaktır. Kısıtlamaya ilişkin yasal düzenleme 2013 yılı başından itibaren yürürlüğe girmiş olsa da, yasada verilen yetkiye istinaden 4/2/2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 3490 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla kısıtlama uygulaması başlatılmıştır. 3 Şubat 2021'e kadar geçen sekiz yılı aşkın bir sürede kısıtlama oranı belirlenmeyerek uygulamanın başlatılmaması mükelleflerin bu dönem zarfında kredi kullanma tercihlerini etkilemiştir. Bir başka ifadeyle, mükelleflerin uygulama başlatılmadan önceki kredi kullanma kararlarında, kullanılan kredilerin faiz ve kur farkı gibi maliyet unsurlarının tamamını gider kaydedebileceklerine dair meri mevzuat etkili olmuştur. Uygulamanın başlatılmasına dair Cumhurbaşkanlığı Kararının yayımlandığı 3 Şubat 2021 tarihine kadar kullanılan kredilerin maliyetlerinin 2021 yılı ve sonrasında finansman gider kısıtlamasına tabi tutulması vergilendirmede hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkeleri yönünden kabul edilemez.

2- Finansman Gider Kısıtlaması Uygulamasında Dikkate Alınan Yabancı Kaynak Tanımı Hatalıdır

Finansman gider kısıtlamasına ilişkin tebliğde yabancı kaynak, "bilançonun kısa vadeli yabancı kaynaklar ve uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamı" şeklinde tanımlanmıştır. Burada kastedilen bilanço Vergi Usul Kanununa (VUK) uygun olarak çıkarılan bilançodur. Oysa VUK'a göre çıkarılan bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar hesap grupları içinde gerçek anlamda yabancı kaynak olarak değerlendirilemeyecek unsurlar olduğu gibi finansman giderine neden olmayan yabancı kaynaklar da yer almaktadır. Örneğin ödenecek vergiler, borç ve gider karşılıkları, gelecek aylara ait gelirler ve gider tahakkukları, hesaplanan KDV, diğer KDV, merkez ve şubeler cari hesabı gibi kalemler

yabancı kaynak olarak nitelendirilemez. Diğer taraftan yabancı kaynak sınıflamasında yer almakla birlikte müşterilerden alınan avanslar da gelecekteki mal teslimi veya hizmet ifası için tahsil edilen ve işlem gerçekleştirildiğinde gelir hesaplarına aktarılması gereken tutarlar olduğundan yabancı kaynak olarak değerlendirilmesi doğru değildir.

Aynı şekilde yıllara sâri inşaat ve onarım işlerinde pasifteki Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakkediş Bedelleri Hesabı da inşaat ve onarım işlerinin tamamlanan kısımları için düzenlenen ve işin bitiminde “gelir” olarak dikkate alınacak hakkediş bedellerinin izlendiği bir hesaptır. Bu hakkediş bedelleri müşteriye faturalandırılmış tutarlar olup, borç olmadığı açıktır. İşin özelliği gereği iş tamamlandığında vergilendirilmek üzere maliyet ve hakkedişler bilanço hesaplarında takip edilmektedir. Üstelik tebliğde, öz kaynakları aşan yabancı kaynakların hesabında (orantı yapılırken) sadece pasifteki hasılatların dikkate alınıp maliyetlerin dikkate alınmaması da hatalıdır.

Bu unsurlar yabancı kaynak olarak değerlendirildiğinde gider kısıtlamasına baz alınan öz kaynağı aşan yabancı kaynak tutarı yükseldiğinden, kısıtlama konusu finansman gider tutarı artmaktadır.

Görüşümüze göre, öz kaynakları aşan yabancı kaynak tutarı ve dolayısıyla kısıtlamaya tabi finansman giderinin belirlenmesindeki oran hesaplanırken yukarıda saydığımız yabancı kaynak olarak nitelendirilemeyecek kalemlerin hesaplamada dikkate alınmaması gerekir. Aynı şekilde öz kaynakların da düzeltilerek dikkate alınması gerekir.

Diğer taraftan, finansman gider kısıtlaması kapsamına girmeyen unsurların (örneğin yatırım maliyetine eklenen finansman giderlerine ilişkin borçlanmalar ve örtülü sermaye olarak kabul edilen borçlanmaların) ve finansman gideri doğurmayan yabancı kaynakların da orantı hesabında yabancı kaynak toplamından düşülmemesi hakkaniyete uygun değildir. Çünkü, finansman gideri yatırım maliyete eklenen borçlanma unsurlarının gideri zaten kısıtlama hesabında dikkate alınmadığından kendisinin de oran hesabında dikkate alınmaması gerekir. Finansman gideri doğurmayan borçlanmaların ise zaten işletmeye bir finansman maliyeti olmadığına göre, kısıtlanacak finansman giderinin tespitine baz oran hesabında bu borçların dikkate alınması mantıken hatalıdır. Üstelik alış satış vadeleri uzun olan sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerde, müşteri ve satıcı hesaplarının her ikisinin de aynı oranda yüksek olmasının mükellefe ek finansman yükü doğurmamasına karşın ışı finansman gider kısıtlamasında mükellef aleyhine sonuç doğuracaktır.

3- Finansman Giderleri ile Finansal Gelirlerinin Netleştirilmemesi

Tebliğde finansman giderlerinin yanı sıra finansman geliri de elde etmiş olan mükelleflerin gider kısıtlaması uygulamasında söz konusu gelir ve giderlerini birbiri ile mukayese etmek suretiyle netleştirmelerine müsaade edilmemiş, finansman giderleri toplamı gider kısıtlamasına konu edilmiştir. Kambiyo kar zararlarında da sadece aynı kaynağa ilişkin mahsuplaştırmaya izin verilmiş, bunun dışında kambiyo karlarının kambiyo zararlarından mahsup edilmesine izin verilmemiştir. Bu uygulama da hatalıdır. Döviz cinsinden vadeli alış yaparak döviz cinsinden yurt içi veya yurtdışına satış yapan mükelleflerin kur farkı giderlerinin tamamı kısıtlama kapsamına girerken, kur farkı gelirlerinin ise tamamı vergilendirilecek gelir olarak kabul edilmektedir. *(Sadece imalatçı veya tedarikçi şirketlerle imzalanan aracılı ihracat sözleşmesine dayanarak dış ticaret sermaye şirketleri ve sektörel dış ticaret şirketleri üzerinden aynı değerle alınıp aynı değerle ihracatı gerçekleştirilen, malın üretimi veya tedarikine ilişkin tüm yükümlülüklerden doğrudan ve münhasıran imalatçı veya tedarikçi şirketlerin sorumlu olması ve ihracattan doğan finansman yükünün aracılı ihracat sözleşmesinin tarafı olan imalatçı veya tedarikçi şirketlere aktarılması kaydıyla, bu işlemler nedeniyle dış ticaret sermaye şirketleri veya sektörel dış ticaret şirketleri nezdinde finansman gider kısıtlaması uygulanmamaktadır).*

Bu durumda döviz cinsinden veya dövize endeksli ticari işlem yapan mükelleflerin yüksek kur artışı görülen günümüz koşullarında bu tek taraflı uygulama nedeniyle gerçekte olmayan kur gelirleri üzerinden vergi ödemek zorunda kalacak olması kanuni düzenlemenin gerekçesine aykırı olduğu gibi mükelleflerin sermayelerinin vergi olarak ödenerek tüketilmesine de neden olacaktır.

4- Gider Kısıtlamasına Esas Özkaynak- Borç Tutarı Olarak Dönem Sonu Tutarların Dikkate Alınması Hatalıdır

Tebliğde, bilanço esasına göre defter tutan kurumlar vergisi mükelleflerinin, her bir geçici vergilendirme döneminin son günü itibarıyla Vergi Usul Kanununa göre çıkaracakları bilanço üzerinden öz kaynak ve yabancı kaynak mukayesesi suretiyle finansman gider kısıtlaması uygulaması yapılacağı belirtilmiştir.

Yıllık dönemde; hesap dönemi olarak takvim yılını kullanan mükelleflerde 31 Aralık tarihli bilanço, özel hesap dönemini kullanan mükelleflerde ise hesap döneminin son günü itibarıyla çıkarılacak bilanço esas alınacaktır.

Bu durumda finansman giderini doğuran yabancı kaynağın kullanım süresinin bu hesaplamada hiçbir etkisi olmamaktadır. Yani kısıtlamaya tabi finansman giderleri ile kısıtlama hesabında dikkate alınan borçların tutarı ilişkisizdir.

Dönem içinde zarar eden ya da karlılıkları düşük olan şirketler karlılıkları yüksek şirketlere göre bu yöntem dolayısıyla daha fazla vergi yüküne maruz kalacaklarından vergilendirmede adalete aykırı bir uygulama yapılmaktadır.

İmkanı olan şirketler dönem sonunda bir günlük dahi olsa borç kapaması yaparak bu yöntemden ilave olarak faydalanabileceklerdir.

Ayrıca dönem sonu tutarların dikkate alınması, kısıtlama kapsamında KKEG olan finansman giderlerinin de öz kaynaktan düşülmüş olmasına neden olmakta, bu KKEG yazılan finansman giderinin olumsuz etkisini mükerrer hale getirmektedir.

5- Örtülü Sermaye Kapsamındaki Borçlanmaların Yabancı Kaynak Olarak Dikkate Alınması Hususu

Yapılan düzenlemede örtülü sermaye sayılan borçlanmalara isabet eden finansman giderleri kısıtlamada dikkate alınmamakla birlikte, örtülü sermaye sayılan borçlanmalar yabancı kaynak olarak kısıtlamaya tabi finansman giderinin hesaplanmasında dikkate alınmaktadır. Bir taraftan örtülü sermaye olarak değerlendirilen ve faiz, kur farkı vb. finansman gideri kabul edilmeyen borçlanmaların diğer taraftan finansman gider kısıtlaması uygulamasında yabancı olarak sınıflandırılmasının hatalı olduğunu değerlendiriyoruz. Hatta örtülü sermaye kapsamındaki borçlanmaların finansman gider kısıtlaması uygulamasında özkaynak olarak dikkate alınması mevzuata uygun bir değerlendirme olurdu.